

 SJÖBO KOMMUN	Verksamhetsområde Familjeförvaltningen	Gäller fr.o.m. 2023-01-01--2026-12-31 Antagen i nämnd 2022-10-20 § 91 Reviderad:
	Ansvarig för dokumentet Skolchef för förskola, grundskola och grundsärskola	Upprättad av Ulrica Falck, tf skolchef
	Riktlinje Tillsyn av fristående förskolor	

Styrdokument och definitioner

En kommun har enligt 26 kap 4 § skollagen tillsyn över förskola vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap 7 § andra stycket skollagen.

Kommunen som tillsynsmyndighet granskar om den fristående verksamheten lever upp till kraven i bland annat skollag och läroplan. I tillsynen ingår även att granska om huvudmannen uppfyller kraven i 2 kap 5 och 5 b §§ (ägar- och ledningsprövning). Kommunens tillsyn omfattar *inte* tillsyn över att bestämmelserna i 6 kap skollagen följs (åtgärder mot kränkande behandling). Kommunen ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning (26 kap 9 § skollagen).

Familjenämnden beslutar om godkännande av fristående verksamheter med enskilda huvudmän och utövar tillsyn över dessa. Nämnden kontrollerar regelbundet att de lagar och regler som finns för verksamheten efterlevs och tillsynen rapporteras årligen i en samlad rapport. Om kraven inte följs lyfts frågan upp till nämnden som kan ingripa mot huvudmannen med sanktioner. Det är huvudmannen som är ytterst ansvarig för att verksamheten lever upp till de mål och krav som framgår av författningarna.

Tillsyn i Sjöbo kommun

Familjenämnden beslutar om godkännande av fristående verksamheter med enskilda huvudmän och utövar tillsyn över dessa. Nämnden kontrollerar regelbundet att de lagar och regler som finns för verksamheten efterlevs. Om kraven inte följs kan nämnden ingripa mot huvudmannen med sanktioner. Det är huvudmannen som är ytterst ansvarig för att verksamheten lever upp till de mål och krav som framgår av författningarna.

Kommunen ska vid tillsynen göra bedömningar inom ett antal bedömningsområden. Granskningar kan även ske tematiskt/riktat, efter klagomål eller vid signaler om missförhållanden.

Tillsyn kan genomföras på olika sätt och i större eller mindre omfattning, baserat på olika underlag och med olika syften, se nedan. Inför tillsynen informeras huvudmannen i god tid och skriftlig information kan begäras in. Besök sker företrädesvis förannmält och i samråd med förskolorna, men även oanmäld tillsyn kan förekomma.

Kommunen ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning. Kommunen samverkar med de fristående huvudmännen i form av löpande kontakt mellan tjänstepersoner och fristående förskolor, informationsmöten, nätverk mm.

Olika typer av tillsyn

Ägar- och ledningsprövning

Riksdagen har 2019 beslutat att införa nya krav för att få bedriva enskild verksamhet (5, 5 a och 5 b §§ skollagen). Kraven gäller bland annat godkännande för fristående förskola och omfattar krav på erfarenhet/insikt samt lämplighet. Kraven omfattar ägare med väsentligt inflytande, ledning och andra som har ett bestämmande inflytande. Kraven på ägare och ledning ska inte bara vara uppfyllda vid start, utan gäller löpande. De ingår därför i en kommuns tillsyn av fristående förskolor. Enskilda huvudmän ska anmäla förändringar i ägar- och ledningskretsen till kommunen senast en månad efter förändringen.

Etableringskontroll

En etableringskontroll sker innan en verksamhet som fått godkännande får starta. Etableringskontroll kan också ske vid större förändringar av verksamheten, vilka ska anmälas till kommunen, där familjenämnden kan behöva besluta om ett nytt godkännande. Större förändringar kan gälla ny huvudman, ändringar i driftsform eller ägandeförhållanden, byte av lokal och/eller utökning av befintlig verksamhet. Etableringskontroll innebär att kommunen granskar, genom besök och dokumentanalys, att huvudmannen kan bedriva verksamheten i enlighet med gällande föreskrifter och i enlighet med godkännandet.

Huvudmannen ska vid etableringskontrollen bland annat kunna redovisa:

- att verksamheten drivs av den huvudman som erhållit godkännande för verksamheten
- att det finns anställd personal med relevant utbildning och erfarenhet
- att det finns färdigställda, ändamålsenliga lokaler och utemiljö
- att det finns material med tillräcklig variation och omfattning för att stimulera barnens utveckling och lärande samt förbereda barnen för fortsatt lärande
- att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek
- att det finns en aktuell planering utifrån styrdokument
- att verksamhetens öppettider är i enlighet med lagstiftningen
- att det finns ett system för att hantera klagomål

Kommunen tar därefter ställning till om huvudmannen följer de föreskrifter som gäller för verksamheten och resultatet meddelas huvudmannen i ett beslut från familjenämnden.

Förstagångstillsyn

Normalt genomförs förstagångstillsyn sex till åtta månader efter verksamhetsstarten. Vid tillsynen granskas verksamheten utifrån godkännandet och etableringskontrollen och med ett liknande förfarande som vid regelbunden tillsyn.

Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn är den vanligaste typen av tillsyn. Tidigare granskningar, eventuella klagomål och övriga uppgifter om verksamheten ligger till grund för bedömningen av hur ofta den regelbundna tillsynen ska genomföras.

Tillsynen sker i form av dokumentstudier, verksamhetsbesök och intervjuer. Besöken kan omfatta en eller flera dagar med observationer av verksamheten, granskning av lärmiljön, intervjuer med huvudman, rektor, personal och vårdnadshavare. Besök sker företrädesvis förannmält och i samråd med förskolorna, men även oanmäld tillsyn kan förekomma. Inför

tillsynen informeras huvudmannen i god tid och skriftlig information om verksamhetens förutsättningar och innehåll begärs in utifrån ett antal bedömningspunkter.

Områden som granskas är bland annat följande:

- att förskolan bedrivs i enlighet med läroplan och andra styrdokument
- systematiskt kvalitetsarbete
- rektors ansvar
- personalens utbildning och erfarenhet och att det finns förskollärare som ansvarar för undervisningen
- barngruppernas sammansättning och storlek
- lokaler och lärmiljö
- erbjudande om plats och öppettider
- klagomålshantering

Regelbunden tillsyn genomförs i tvåårscykler och inför varje ny cykel fattar förvaltningen beslut om hur periodens bedömningsområden utformas för att säkerställa att tillsynen sker likvärdigt och i enlighet med gällande lagstiftning och förordningar för alla huvudmän.

Familjenämnden tar beslut om ingripanden i de fall brister i verksamheten identifieras.

Riktad tillsyn

En riktad tillsyn kan inriktas mot en specifik sakfråga. Alla eller ett urval av förskolor kan ingå i en riktad tillsyn. Riktad tillsyn kan ha formen av ett skriftligt förfarande då verksamheten inte besöks utan bedömningen grundas på vad som framkommit i den skriftliga dokumentation som begärts in från huvudmannen av den/de förskolor som granskas.

Tillsyn på förekommen anledning (akuttillsyn)

En tillsyn på förekommen anledning genomförs i en verksamhet när det framkommit uppgifter om allvarliga brister som omedelbart behöver granskas. Tillsynen berör alltså inte alla de områden som granskas vid en regelbunden tillsyn.

Klagomål/anmälningsärenden

Kommunen kan ta emot klagomål från vårdnadshavare eller andra utomstående riktade mot en fristående förskola. Om den fristående huvudmannen inte har fått ta del av klagomålet och bedöms ha förutsättningar att rätta till de brister som anmälts överlämnas klagomålet till huvudmannen för utredning och åtgärder.

Klagomål/anmälningar som innehåller uppgifter av allvarlig karaktär utreds av kommunen och handläggs oftast i ett skriftligt förfarande. Besök och intervjuer kan också förekomma om det behövs för utredningens skull.

Befogenheter vid tillsyn

Huvudmän för fristående förskolor som står under kommunens tillsyn är skyldiga att på begäran lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen (26 kap 7 § skollagen). Om huvudmannen inte skulle lämna de uppgifter som behövs för tillsynen kan huvudmannen föreläggas med vite (26 kap 8 och 27 §§ skollagen).

Kommunen har rätt att på plats granska verksamheten och få tillträde till lokaler (26 kap 6 § skollagen).

Beslut och sanktioner

Efter tillsynsbesöket skriver tjänstepersoner ett beslutsunderlag som beskriver verksamheten och eventuella brister. Huvudmannen ges möjlighet att lämna synpunkter på det bedömningsunderlag som ligger till grund för beslutet.

Om brister har framkommit vid tillsynen fattar familjenämnden beslut om de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa bristerna. Om en huvudmans verksamhet i något avseende inte lever upp till kraven i författningarna kan familjenämnden rikta sanktioner mot huvudmannen.

Följande sanktioner/ingripanden enligt 26 kap 10–16 §§ skollagen kan bli aktuella:

Avstående från ingripande – En tillsynsmyndighet behöver inte alltid ingripa mot en huvudman som inte följer lagen, till exempel om överträdelsen är ringa, huvudmannen rättat till felet eller det inte lett till några negativa konsekvenser för någon enskild.

Anmärkning – Om bristen inte är allvarlig får en anmärkning ges i stället för ett föreläggande. Huvudmannen är fortfarande skyldig att åtgärda bristerna och kommunen följer upp att åtgärderna vidtas. Om huvudmannen underlåter att vidta rättelse, kan tillsynsmyndigheten utfärda ett föreläggande och även förelägga med vite, för att huvudmannen ska åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Anmärkning kan inte överklagas.

Föreläggande – Om en huvudman inte uppfyller kraven som gäller för verksamheten föreläggs huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter. Detta gäller också om huvudmannen inte följer de villkor som gäller enligt beslutet om godkännande.

I föreläggandet anges de åtgärder som behövs för att avhjälpa de påtalade bristerna. Dessa åtgärder utgör förslag och det finns utrymme för huvudmannen att rätta till bristerna på något annat sätt under förutsättning att huvudmannen kan visa att aktuella brister avhjälpas genom dessa åtgärder.

Föreläggande (utan vite) kan inte överklagas.

Föreläggande förenat med vite – Kan beslutas direkt eller som ett ekonomiskt påtryckningsmedel för att förmå huvudmannen att följa ett tidigare beslutat föreläggande.

Beslut om föreläggande med vite kan överklagas till Förvaltningsrätten i Malmö. Ett vitesföreläggande gäller omedelbart även om huvudmannen överklagar. Om åtgärderna i vitesföreläggandet inte har uppfyllts inom tidsramen som angetts kan familjenämnden ansöka om att vitet ska dömas ut av Förvaltningsrätten i Malmö. Förvaltningsrättens avgörande kan överklagas till Kammarrätten i Göteborg.

Tillfälligt verksamhetsförbud – I mycket allvarliga fall kan en kommun förbjuda en viss verksamhet med omedelbar verkan. Det handlar om situationer där det är sannolikt att utredningen i ett tillsynsärende kommer att leda till att huvudmannens godkännande återkallas. Det kan till exempel ske om det finns allvarlig risk för barnens hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning som får bedömas från fall till fall. Ett sådant beslut gäller i högst sex månader.

Beslut om tillfälligt verksamhetsförbud kan överklagas till Förvaltningsrätten i Malmö.

Återkallelse – En kommun kan återkalla ett beslut om godkännande för fristående förskola. Det kan ske om huvudmannen inte följt ett föreläggande och om överträdelsen är allvarlig.

Ett beslut om återkallelse kan överklagas till Förvaltningsrätten i Malmö.

Uppföljning av tillsynsbeslut

Ett beslut om föreläggande gäller från beslutsdatum och ska ange de åtgärder som kommunen anser nödvändiga för att avhjälpa bristerna. Huvudmannen får, beroende på typen av brist och allvaret i bristen, en viss tid på sig att redovisa.

Åtgärderna ska redovisas skriftligen. I regel handlar det om två månader men kortare eller längre redovisningstid förekommer. Vid exempelvis säkerhetsbrister är redovisningstiden kortare. Det kan därefter bli aktuellt med ett återbesök i verksamheten för att följa upp de åtgärder som genomförts. Ärendet kan avslutas när kommunen bedömer att bristerna är åtgärdade.